

2020-mut Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuut

(Aningaasaqarnermut Nunanilu Avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Nunanilu Avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq)

Pingajussaaneerinninneq**Aallaqqaasiut**

Aallaqqaammut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaq 2020-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik, Naalakkersuisullu pingajussaaneerinninnermut atatillugu allannguutissatut siunnersuutaannik sukumiisumik suliarinnissimaneranik Naalakkersuisut sinnerlugit qutsavigissavara.

Pingajussaaneerinninnermi allannguutissatut siunnersuut

Pingajussaaneerinninnermut atatillugu Naalakkersuisut aningaasaliissutitut allannguutissatut siunnersuutitut 90-inik oqaasertaliussanullu allannguutissatut siunnersuutitut 17-inik saqqummiussipput. Allannguutissatut siunnersuutit IST-p kiisalu IS-ip ukiuni aningaasanut inatsisiliorfiusuni 2020-mit 2023-mut inernissaanut missingersuutigineqartumik 70,9 mio. kr.-nik pitsanngoriartitsissapput.

Allannguutissatut siunnersuutit saqqummiunneqartut 2020-mi aningaasanut inatsisip IS-imi 49,6 mio. kr.-nik sinneqartoorfiunissaa periarfissinneqarpoq. Ukiut aningaasanut inatsisiliorfiusut 2020-2023 0,3 mio. kr.-nik sinneqartooruteqartoqassaaq.

Aningaasaqarnermi pissutsit

Aningaasarsiorneq sulit qaffasippoq, tamannalu ukiuni aggersuni ingerlaannassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Taamaalillunilu nunatsinni piffinni amerlasuuni sulisartut piginnaasallit amigaatigineqarput, tamannalu aningaasaqarnermi aporfissiivoq. Taamaalilluni aningaasarsiornerup qaffasinnera nangittumik ingerlasinnaaqqullugu, aningaasarsiornerlu ingerlalluartoq ingerlateqqinniarlugu sulisartunik piginnaaneqarluartunik pissarsinissamik annertusaataasinnaasunik aqqissuusseqqinnissat pingaarutillit ingerlanneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Tamanna tunuliaqutaralugu ilinniartitaanermit immikkoortumi aporfiiit iliuuseqarfigiumallugit, kiisalu aningaasanit pisartagaqaannarnermit suliffeqalernissap pilerinarnerulernissaa qulakkeerniarlugu 2020-mut aningaasanut inatsimmik suliaqarnermi tamanna annertuumik aallunneqarpoq.

Innuttaasut katitigaanerisa ineriartornerat tunuliaqutaralugu ukiuni aggersuni pisortat, kiisalu peqqinnissaqarfiup aningaasaqarnerat annertusiartortumik tatineqartussaavoq. Tamannalumi ilaatigut tunuliaqutaralugu suliniutit napparsimalertarnermik pinaveersimatitsisut pingaartinneqarlutik ingerlanneqarput, taamatullu aamma peqqinnissaqarfimmu immikkoortup siunissami aaqqissuuteqqinneqarnissaanut suliniut aallartisarneqarluni.

Aalisarneq amerlasuutigut suli ingerlalluarpoq, tassanilu pisat annertullutillu tunisassiat ataatsimut isigalugit akii qaffasipput. 2020-mi raajarniarnermi biologit siunnersuinerat 2019-imit qaffasinnerularpoq. 2020-mi raajat akiisa apparialaarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, aalisarnerli ataatsimut isigalugu ineriartorneq pisariillisaanerlu suli siuariartorfiupput, taamaammallu raajanut akitsuutit ukiumut 4,2 mio. kr.-nut qaffalaarneqarput. Peqatigisaanik 2019-imi avaleraasartat naatsorsuutigineqartumit annikinnerunerat oqaatigineqassaaq. Tamanna tunuliaqutaralugu aalisakkat ikerinnarsiortut akitsuutaannit iluanaarutissat ukiumut 9,2 mio. kr.-nik appassallugit piviusorsiornerussaaq, tamannalu ukiut sisamat ingerlanneranni 36,8 mio. kr.-nik naleqassaaq.

2020-mut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissut

2020-mut aningaasanut inatsit pillugu politikikkut isumaqatigiissuteqartoqarpoq. Isumaqatigiissut partiit naalakkersuisuutitaqartut marluk Siumut aamma Nunatta Qitornai, kiisalu Demokraatit akornanni isumaqatigiissutaavoq.

Isumaqatigiissutip ilaatigut 2020-mut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissut aallaavigalugu ukiuni sisamani tulliuuttuni suliffeqarfiit akileraarutaasa 5 %-imik appartinneqarnissaanut 162 mio. kr.-nik immikkoortitsisoqarnera kinguneraa. Sulinermut ilanngaammik akuersinermi, kiisalu utoqqalinermi pensionisiat appartinniartorneqartarnerata allanngortinneqarneranni, taamaalilluni ukiuni aggersuni aningaasarsiornerup siuariartortuarnissaanut suliffissaqartitsinernullu sinaakkutit pitsaasut aallartinneqarput. Tassunga atatillugu pineqartumi inatsisit allanngornerat tunuliaqutaralugu ukiuni sisamani utoqqalinermi pensionisiant aningaasaliissutit 84 mio. kr.-nik qaffanneqarnerat erseqqissarneqassaaq.

Aningaasanut inatsimmissaaq ilinniartitaanermut immikkoortumi suliniutinut nutaanut aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq. Tassani Niuernermik Ilinniarfimmik bachelorinngorniarnit nutaat, peqqinnissaqarfimmik ikiortitut ilinniartoqatigiit nutaanik ataatsinik ilaneqarnerat, kiisalu Ilisimatusarfimmik erhvervsøkonomimik ilinniarneq taaneqarsinnaapput. Ataatsimut isigalugu suliniutinut taakkununga ukiut sisamat ingerlaneranni 43,7 mio. kr.-nik immikkoortinneqarput. Taakkulu saniatigut Naalakkersuisut Aningaasanut Inatsisissat siunnersuutaanni saqqummiunneqaqqaartumi maskinmesterinngorniarnermik ilinniarfimmik pilersitsinissamut ukiuni sisamani 20,7 mio kr.-t immikkoortinneqareerput. Taamaalilluni ilinniartitaanermut immikkoortumi aningaasarsiornerup siuariartortuarnissaanut ikorfartuutaasinnaasutut ilimagineqartunut inuiaqatigiinnilu piginnaasat qaffassarneqarnerannut suliniutinut annertuunik aningaasaliisoqarpoq.

Suliniut pingaarutilik alla tassaavoq peqqinnissaqarfimmik aaqqissuusseqqinnissaq siunertaralugu suliniut. Tamanna tunuliaqutaralugu ukiuni missingersuusiorfiusuni peqqinnissaqarfik pillugu ataatsimiititaliarsuarmut 6 mio. kr.-t immikkoortinneqarput.

Ataatsimiititaliarsuaq peqqinnissaqarfiup aqqissuussaananut tamarmiusumut pitsanngoriaatissanik inassuteqaasiussaaq, tassani atorfinitsitsisarneq, sulisunik tigumminiinnarsinnaaneq, kiisalu Danmarkimik nunanillu allanik suleqateqarneq ilanngullugit.

Aningaasanut inatsimmi kommunini tamani ineriartornerup qulakkeernissaa pingaartinneqarpoq. Tassani avataanit aningaasaliisoqarsinnaananut periarfissanik ujarlernerumut, kiisalu Sisimiunit Kangerlussuarmut aqqusinniornissamut pilersaarusiornissamut aningaasaliissutit ilallugit 5 mio. kr.-t immikkoortinneqarput, inuussutissanillu imminut pilersornerup annertusarnissaa siunertaralugu nunalerinermi ineriartortitsinissanut 5 mio. kr.-t, kiisalu illoqarfinni minnerusuni, nunaqarfinni isorliunerusunilu sanaartornissamut iluarsartuussigasuarnissanut 15 mio. kr.-t sillimmatit imikkoortinneqarput. Sillimmatit taakku kommunit suleqatigalugit, kiisalu peqqinnissaqarfimmu immikkoortumut pilersaarummut tapiliussatut atugassanngortinneqarnissaat naatsorsuutigineqarput.

Sulinerup ingerlaqqinnerani ilaqutariinnut politikissaq nutaaq, kiisalu inuiaqatigiinni innuttaasunut ulorianartorsiortunut immikkut suliniuteqarnissaaq, maanna pilersaarusiorneqarlunilu atuutsilersikkiartorneqartussaaq Naalakkersuisut qilanaaraat. Taakku ilaatigut tassaapput isumaginninnikkut suligasuartunut, Tusaanngap ammasarneranik sivitsuineq, kiisalu Tunumi Tusaanngamik pilersitsinissaaq, taamatullu meeqqat inuusuttullu ulorianartorsiortunut kalaallit danskillu akimuisumik suliniutaat.

Kultureqarnermut immikkoortumi atuakkiornerup ikorfartornerata annertusineqarnera, kiisalu filmiliorartut nunanit allaneersut Kalaallit Nunatsinni filmiliorsinnaanerisa pilerinernerulernissaa anguniarlugu akileraartarnermut maleruagassanit nutaat qulakkeerneqarput. Tamanna kulturimut inuussutissarsiornermullu tunngatillugu pitsaasumik kinguneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Tassunga tapiliullugu Naalakkersuisut sinnerlugit suliniutit 2020-mut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissummi pingaarnersiorneqartut nuannaarutigigakkit oqaatigissavara.

2020-mut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissut 2019-imut aningaasanut inatsimmik isumaqatigiissummik aallaaveqartumik suleriaqqinneruvoq, taamaalillunilu politiki ingerlanneqartoq suliniutillu pingaarnertut innimmut ataqatigiilluarput. Taamaalilluni 2021-p tungaanut pingaarnertut anguniakkat taakkununga ikorfartuutaasunik suliniuteqarneq nangittumik ingerlanneqassaaq. Taamaaliornermilu aningaasarsiornerup siuariartortuarnera suliffissaqartitsinerlu ilinniarsimassutsip qaffassarnera, kiisalu aningaasaqarnikkut, inuiaqatigiinni, peqqissutsimi avatangiisinilu piujuartitsinermik toqqammaveqarneq nangittumik sulissutigineqassaaq. Taamaaliornermi suliffeqarnermi periusissiaq nutaaq inuusuttunut ilinniagaqanngitsunut suliffeqarnermillu ingerlatsinngitsunut immikkut sammititaq pilersaarusiorneqarpoq. Taamattaaq UKA2020-p tungaanut atuisunut qinigassat amerlanerulernissaat avatangiisinillu mianerinninnerup pitsaanerulersinnissaa siunertaralugu nioqqutissat puui pillugit nalunaarutip nutarterneqarnissaa naatsorsuutigineqarlunilu nuna tamakkerlugu eqqakkanik passussinerup nukissiuuteqarnermilu pilersuinerup ineriartorteqqinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap

pingajussaaneerinninnermut isumaliutissiissutaa

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermilu Ataatsimiititaliap Ataatsimiititaliamiluunniit amerlanerussuteqartut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaani Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutitut saqqummiussaat 107 tamakkerlugit pingajussaaneerinninnermi akuersissutigineqarnissaannik inassuteqarnerat Naalakkersuisut sinnerlugit iluarisimaarakku oqaatigissavara. Aappassaaneerinninnermi Aningaasaqarnermut Akileraartarnermilu Ataatsimiititaliap allannguutissatut siunnersuutitut aqqanilinnut isummernissani kinguartippaa. Pingajussaaneerinninnermi allannguutissatut siunnersuutitut aqqanillit taakku akuerineqarnissaat inassutigineqarpoq.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermilu Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaasa ilaat tapersersinnaanngikkaat Naalakkersuisut taamaalillutik maluginiarpaat. Taamaalilluni aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi saqqummiunneqartut tamarmik isumaqatigiissutigineqanngitsut paasinarsivoq. Aningaasanulli inatsit tamakkiisoq qiviaraanni inuiaqatigiinni ataatsimut missingersuutit annertunersaasa politikikkut isumaqatigiiffiunera unammillernartitatsinnullu paaseqatigiittoqarnera takusinnaavara. Imaassinnaavoq ajornartorsiutit ataasiakkaat qanoq passunneqarnissaat tamatigut isumaqatigiissutigisanngikkipput, pingaarnertulli anguniakkanut tunngatillugu isumaqatigiilluartoqartoq maluginiarpara. Inuiaqatigiittut inatsisiliortutullu isumaqatigiinngiffigisatsinnut ikittuaqqanut ukkatarinnippallaarnata, pissutsit amerlasoorpassuit isumaqatigiiffigisavut aallunnerusariaqarivut Naalakkersuisut kaammattuutigissavaat.

Taamaalillutiillu partiit – naak assortuuttoqangaatsiaraluartoq - amerlasuutigit aningaasaqarnermut politikimi pingaarnertut anguniakkanut, soorlu aningaasaqarnikkut imminut napatinnerulernissamik, kiisalu qallunaat naalagaaffiannit ataatsimoortumik tapiissutinik pinngitsuuisinnaanissamik suliniarnermut isumaqatigiittut Naalakkersuisut naliliipput. Aningaasarsiornerup siuariartortuarnissaa suliffeqartullu amerliartornissaat qulakkeerniarlugu ilaqutariillu meerartallit ingammik akissaatikinnerni akunnattumillu isertitaqartuni inatsisimasut inuuniarnikkut atugaasa pitsaanerulersinneqarnissaasa, kiisalu peqqinnarnerusumik inuusaaseqalernissamut pilerilersinneqarnerunissaasa aallutarineqarnissaat tamanit tapersersorneqarsorinarpoq. Siunnerfiit tamakku aningaasanut inatsimmik suliaqarnermi nalerarineqarput, tamannalu suliap inernerani ersersinneqarpoq.

Naggasiut

Naalakkersuisut sinnerlugit 2020-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutitut saqqummiussaq, kingornalu suliarinninnerup kingorna 2020-mut aningaasanut inatsisip imarisaa, akuersissutigineqartussatut innersuunneqartoq qujassutigissavara.

Aningaasanut inatsimmut amerlanerussuteqarluartut tapersersuinissaasa qulakkeernissaa Naalakkersuisut kissaatigisimavaat. Kissaatigisaq tamanna ilaannakortumik eqquutsinneqarpoq, 2020-mummi aningaasanut inatsit partiit naalakkersuisuutitaqartut Demokraatillu akornanni isumaqatigiissutigineqarpoq. Taamaattoq isumaqatiginninniarnit pitsaasumik siunnerfeqarluartumik, illuatungeriit tamarmik aallaqqaataanilli aningaasanut inatsisissamut kissaatinik saqqummiussiffigisaannik naapeqatigiinnissamullu paasinniffiusumik ingerlanneqartut oqaatigissavara.

Tassunga tapiliullugu 2020-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut pillugu politikikkut isumaqatiginninniarnermut atatillugu suleqataasimasut tamaasa Naalakkersuisut sinnerlugit qutsavigaakka.

Aningaasanut inatsimmik suliaqarnermi pingaarnersiunerit ingerlanneqartariaqartarput, inuiaqatigiillu aningaasaqarnikkut pisinnaasaat pissutigalugu kissaatit tamakkerlugit akuersineqarsinnaaneq ajorput. Taama oqareerlunga aningaasanut inatsit aningaasaqarnikkut politikikkullu pisariaqartinneqartunik oqimaaqatigiissitsinera oqaatigissavara.

Taama oqaaseqarlunga aningaasanut inatsisit pillugu maani inersuarmi oqalliluarnissassinnik kissaappassi.